

7^{de} zondag door jaar A

Mt. 5, 38-48

“Wees heilig, want Ik, de Heer jullie God, ben heilig”. Ik kan me zo voorstellen, broeders en zusters in Christus, dat mensen zich wat ongemakkelijk voelen als ze deze zin horen. Het ruikt een beetje naar perfect moeten zijn, en dat kan niemand opbrengen. Maar laten we eens kijken naar wat het woordje ‘heilig’ zoal kan betekenen. Misschien dat we dan toch tot een vergelijk kunnen komen. We kennen de uitdrukking ‘heilig boontje’ wel uit onze kindertijd. En dan werden meestal kinderen bedoeld die zo nodig braver wilden zijn dan anderen. Het riep meestal geen positieve gevoelens op. Het kwam vaak in de buurt van schijnheiligheid, en dat kennen we als volwassenen ook maar al te goed. Het mag duidelijk zijn dat het bijbelse begrip heiligheid hier niets mee te maken heeft.

We kennen ook de heiligen van onze kerk. De mensen die officieel heilig zijn verklaard door de paus. En daar zitten ongetwijfeld voortreffelijke mensen bij; denk maar aan de heilige Augustinus, of Franciscus, of St. Nicolaas. Mensen die niet alleen veel betekend hebben voor de kerk, maar ook sterk betrokken waren op mensen. Dit komt er al wat dichterbij, maar voor ons misschien toch te moeilijk om ons daaraan te spiegelen. Voor mij in elk geval wel.

In Bijbelse zin kan heiligheid twee dingen betekenen. In het oude Hebreeuws betekende heilig zijn: apart gezet worden, een aparte positie innemen, je op een bepaalde manier onderscheiden of onderscheiden worden. In die zin was in de eerste plaats God heilig: Hij nam een aparte positie in die was onderscheiden van het gewone alledaagse. Maar deze aparte positie was niet alléén voorbestemd voor God, maar ook voor mensen: de opdracht om heilig te zijn betekende dan dat ook aan mensen bijzondere eer gebracht diende te worden: de eer die mensen toekomt, ook als ze niet volmaakt zijn. Gewoon omdat het mensen zijn. En laten we eerlijk zijn: is niet ieder mens bijzonder, apart? En dus heilig in die betekenis?

Daarmee raken we gelijk aan de tweede betekenis, en daarvoor ga ik niet te rade bij het Hebreeuws, maar bij het Nederlands. In het Nederlandse woord ‘heilig’ zit het woord ‘heil’, en dat betekent geluk. Heiligheid heeft dan iets te maken met gelukkig zijn, of met iemand gelukkig maken. En het Nederlandse woord ‘heil’ is ook weer verwant met het woordje ‘heel’! Dan zegt het iets over heel maken, genezen, beter maken. En daar staat zoals u weet het hele evangelie vol van.

In het evangelie van vandaag gaat het over ‘oog om oog tand om tand’. Ooit een goede regel om de vicieuze cirkel van bloedwraak te doorbreken. Maar Jezus vraagt méér van ons. Hij houdt ons voor dat je de spiraal van geweld pas echt

kunt doorbreken door geweld niet met geweld te beantwoorden, maar door met de ander méé te gaan. Is dat niet te moeilijk? Als je het te letterlijk opvat wel. Maar je zou kunnen beginnen met je af te vragen wat mensen tot geweld, tot vijandig gedrag beweegt. De ander althans proberen te begrijpen. Dat bedoelt Jezus onder meer met ‘onze vijanden liefhebben’.

Wanneer Jezus ons dan oproept om onze vijanden lief te hebben, is het goed om ons eerst eens te realiseren wie onze vijanden eigenlijk zijn. Want dat is lang niet altijd duidelijk. Is mijn vijand degene die mijn belangen in de weg staat? Of iemand die op een partij stemt die mij niet welgevallig is? Maar misschien wil zo iemand mij wel doen inzien dat wat ik als mijn belang beschouw helemaal niet zo goed voor mij is. Dan is hij eerder een vriend dan een vijand. Maar zelfs áls iemand ons of de samenleving beschadigt, dan nóg is het verstandig onderscheid te maken tussen de daad en de dader. Ook geweldplegers zijn mensen met verlangens, gevoelens, pijn en verdriet, net als wijzelf.

Een derde mogelijkheid is: zit de vijand misschien in mijzelf? Ben ik misschien mijn eigen vijand omdat ik mijn beperkingen, mijn tegenslagen, mijn schaduwzijden niet accepteer? Als dat zo is, geldt Jezus’ liefdegebod voor de vijand des te sterker. Want juist als we leren onszelf te aanvaarden zoals we zijn, worden we milder in ons oordeel over anderen.

Wanneer Jezus dan zegt: “Weest volmaakt” betekent dat niet dat we af zijn, maar dat we volledig onszelf mogen zijn. We zijn, mét onze mooie en lelijke kanten, volledig mens. Een mens die het waard is om, net als ieder ander, te worden bemind. Ja, we zijn heilig! Amen.

Jan van de Laar, pastor